

R-9486

GEDOG Donatiu

AUVIATGE

NUMERÒ 2 · OCTOBRE DE 2002

PATRONATO NACIONAL DEL TURISMO

VALLEY OF ARAN
The Pyrenees and the Garonne
offer beautiful landscapes

*Planèu anonciador dera Val d'Aran
Realizat per Penagos en 1929*

ROTA DES GLÈISES ARANESES

Era dusaua edicion dera Rota Romanica d'Aran mos confirmèc çò que ja pensàuem: qu'es visitants arregraïssen que les hem partíceps des nosti tresaus artistic, que les daurim e expliqum es cornerets a on es aranesi sauen gelosament sègles e sègles dera sua istòria.

Ei déuer nòste correspóner ad aguest arregraïment aufrint an darrèr d'an un mielhòr servici dera Rota Romanica d'Aran; e atau ei qu'ena edicion d'enguan s'aumentèc eth nombre de glèises visitables, s'amplièren es modalitats de servici de guies (en orari establít e en contractacion telefonica deth servici), se completèc era difusion deth nòste romaníc en tot editar un catalòg de grana acceptacion populara (tradusit a quate idiòmes), se restaurèren glèises maumetudes peth pas deth temps (Sant Estèue de Montcorbau, Sant Martin de Gausac, Sant Pèir de Betlan, Sant Martin d'Aubèrt)... Enguan, tant d'esfòrç uman e de miejans a tornat a gaudir dera acceptacion

publica des nòsti visitants; e tanben des madeishi aranesi.

Er esperit dera Rota Romanica d'Aran se mantié intacte, e non ei aute que hèr a conèisher as de laguens e as de dehòra un patimòni arquitectonic que mos parle d'un mon luenhenc en qué er èster uman vedie a Diu en totes es causes. Revüer mons preterits mos ajude a enriquir eth nòste bagatge intellectuau e, per tant, amplie era nòsta vision deth mon e mos hè mès tolerants, quauquarren tanplan ben de besonh enes dies que viuem.

PROGRAMACION CULTURAU SANT JOAN D'ARTIES 2002

Eth passat 3 de gèr s'inaguraue era programacion culturau Sant Joan d'Arties 2002, des d'alavetz sòn fòrça es exposicions, conferències e d'auti actes que s'an anat presentant en aguest mes. Son mèts de 10.000 es visitants qu'enquiara an participat en aquestes activitats.

Son 5 es exposicions presentades enquiara, "Ara ombra deth Barça", "Er Art Rupèstre der Arc Mediterranèu dera peninsula Iberica", "Fars deth sègle XX: Sigmund Freud", "Es uelhs d'Aran" e "Uelhades de Hanga". Aguesta darrera, era òbra de tèrra cuèta de Maria Guàrdia, la podem visitar

enquiara eth pròplèu 15 de noveme.

S'an realizat d'aves activitats coma es presentacions der estudi sòciodemografic des joeni dera Val d'Aran, des libres "Toponimia de Bausen e des Quate Lòcs" e "Hè un arramat d'ans", dera revista "Auviatge", era entrèga deth prèmi Aran sus institucions jurídiques, conferències sus art rupèstre...

Actualment s'esta treballant ena exposicion "Bruisheria, insolitos objetos y fantasticas criaturas" que s'inagurarà eth pròplèu 28 de noveme e era exposicion "Fauna amenaçada" que la presentaram eth 19 de hereuèr de 2003.

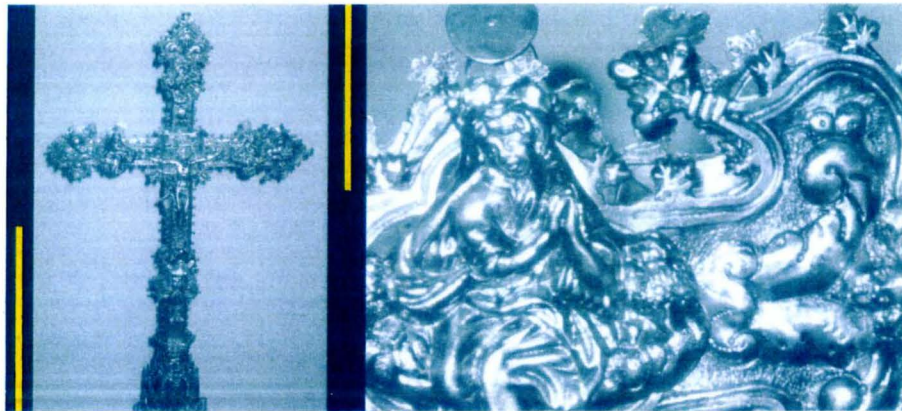
Exposicion "Art Rupèstre"

S'esta acabant de confeccionar era programacion culturau 2003-2004 e ben lèu serà presentada en Sant Joan d'Arties entot demorar qu'age tant bona acuelhuda coma es activitats presentades enquiara.

Eth Conselh Generau d'Aran amplie d'aguesta manera era oferta culturau qu'a era Val d'Aran a lo long de tot er an e vò da a persones dera Val d'Aran que volguen exposar en aguesta sala era oportunitat de hè-lo.

CREU PROCESSIONAU d'AUBÈRT

Eth Conselh Generau d'Aran a restaurat era creu processionau d'Aubèrt de gran valor artistic. Era creu que mesure 114 cm de nautada per 44 de ample a estat entregada ara Parròquia d'Aubèrt. Era creu date der an 1614.

CONCORSI LITERARIS

A briu e junh sigueren enguan mesi literaris en Aran. En abriu, ua serada literària servic de marc entara entrèga des prèmis infantils e juvenils Mn. Condò Sabeat organizadi peth Conselh Generau d'Aran, adobada damb un spectacle de dança que metec eth contrapunt musicau ar acte. Eth Jurat siguec format per personas deth mon der enshament qu'escuelheren es guanhadors entre un totau de 244 òbres incluides enes categories de narracion e poesia e distribusides en 4 nivèus d'edat. Presidic er acte d'entrèga de prèmis era Conselhèra de Cultura, Sra. Mercedes Delaurens. Ena categoria de poesia obtengueren es prumèrs prèmis Albèrt Vergés, Jonathan Berart, Ma. Aran Justo e Pablo Remiseiro cadun en sòn nivèu (A,B e C). Ena categoria de narracion, es prumèrs prèmis corresponeren a Marianna Boya, Esther García, Blanca Boix e Ingrid Jaquet.

Eth 13 de junh, e laguens des actes culturaus ath torn deth 17 de junh, diada d'Aran, s'entreguèren es prèmis Aran de Literatura, 2au. edicion, en

Parador de Vielha, en transcors d'un Sopar de Gala que, presidit peth Sindic d'Aran, Sr. Carlos Barrera, amassèc eth mon culturau e politic d'Aran e de participants, premiats e membres deth Jurat d'aguest certamen. Eth poèma *Identitat* de Xavi Gutiérrez obtenguec eth prumèr prèmi de poesia

e era òbra *Pasaia* de Sèrgi Javaloyès guanhèc ena categoria de Narracion.

Er ensem corau G.E.S.P.P.E amenizèc era serada damb cançons occitanes interpretades a capell.

CORSI D'ARANÉS

Pendent eth cors 2001-2002 s'an impartit, organizadi pera Ofe der Aranés deth Conselh Generau d'Aran, es nivèus A, A1, B e C d'aranés ena Val d'Aran e en Barcelona (sonque eth Nivèu A), en cors de 60 ores de durada, distribusides en dues ores ara setmana des deth mes d'octobre ath mes de mai.

Un totau de mès de 150 personas s'an matriculat

enes diferenti nivèus e còrsi aufrits as adults en generau e tanben as professionaus der enshament. Era nauetat d'enguan siguec un libret que s'entregauèc as alumnes a on podien veir es objectius de cadun des nivèus e es coneishements que s'avalorarièn enes pròves finaus entà obtier eth Certificat correspondent.

JORNADAS UNIVERSITÀRIES OCCITANOCATALANES

Enguan es Jornades se celebrèren era setmana deth 15 ath 21 de juliòl e aguesta siguec era V edicion. Er objectiu d'aguestes Jornades ei de portar era formacion universitària e non universitària entàs nòstes montanhes, e d'aguesta manèra conèisher es cultures occitana e catalana, e dar a conèisher ara gent de dehòra eth nòste territòri damb es sues particularitats. Damb era voluntat de que i participen toti es publics s'a volut aufrir varietat de còrsi e talhèrs, conferéncias, actuacions de musica, teatre, fira de gastronomia...

Coma talhèrs n'i auec un de musica tradicionau (pifre e percusion) e cant collectiu, un an mès dera man deth grop vengut de Bordèu *Gric de Prat*, a on era majoria de public siguec infantil. Eth talhèr de dances gascones siguec impartit pes nòsti vesins dera contrada de Comenges; es talhèrs de civilizacion occitana e d'escritura poetica sigueren impartidi peth poeta tolosan Franc Bardou. D'auti còrsi e talhèrs sigueren organizadi pera Universitat de Lhèida e impartidi pes sòns professors com eth talhèr practic de dialectologia pirenenca, eth còrs d'aranés, e eth d'art medievau. Damb es còrsi organizadi per aguesta universitat es assistents

podien obtier crèdits de libra eleccion entà completar eth sòn expedient academic. Es conferéncias tanben sigueren variades: sus gastronomia, ensenhament der occitan enes Calandretes, personatges com eth poeta Verdaguèr e eth politic aranés Eduard Aunòs, sus art romanic e sus era istòria aranesa.

Es Jornades ath delà d'un objectiu academic an un costat politic entà dignificar es nòstes lengües e cultures e enguan sigueren inaugurades per dus importants politics, Juan José Ibarretxe e Jordi Pujol, qu'amassa damb eth Sindic d'Aran heren ua reflexion sus era identitat des pòbles.

Eth dia dera clausura se hec un an mès era amassada des joeni catalans e occitans entà mèter sus era taula era situacion e eth futur que volerien entàs sues cultures. Entre eri i èren tanben presents es representants politics des Valades Occitanes d'Itàlia qu'auien presentat entath sòn territòri un projècte politic nomenat *Paratge*. Era setmana des Jornades acabèc damb ua langoïssada e concèrt de *Lou Seriol*, un grop de musica folk-rock vengut des Valades.

Es conteguts de discòrsi politics e conferéncias seràn lèu publicadi peth Conselh Generau d'Aran.

A compdar d'ara, experimentar vivències deth nòste passat com pot èster visitar un horn de caudia, revíuer eth procediment de manufacturacion dera lan o reinterpretar es diferents seqüències constructives e artísticas dera glèisa de Sant Martin d'Aubèrt, seràn ara man de toti aqueri que siguen interessadi en testimoniatge istoric deth nòste patrimòni culturau.

En Vilamòs, actuaument un des municipis de mèis atractiu culturau, se reconstruic er horn de caudia plaçat ena entrada deth pòble. Eth besonh qu'ues bastisses tan vinculades ara istòria populara des nòsti pòbles –coma èren es horns de caudia– recuperèssen eth protagonisme perdut, amièc ath Conselh Generau d'Aran e ar Ajuntament de Vilamòs a recuperar eth horn, damb ua inversion finau de 10.000 èuros.

Baisham de Vilamòs e arribam ena glèisa de Sant Martin d'Aubèrt. Hège temps qu'eth mau estat de conservacion dera glèisa requerie ua intervencion de grana arthenhuda. Conscients dera urgenta situacion, eth Conselh Generau d'Aran e era E.M.D. d'Aubèrt financèren era actuacion damb ua aportacion de 36.000 e 12.000 èuros, respectivament.

Gessem d'Aubèrt e acabam en Vielha damb ua bona notícia: aguesta tardor, en ocasion dera "Setmana de la Ciència 2002" organizada pera

Fundació Catalana per la Recerca, se daurirà era Fabrica dera Lan.

Horn de Vilamòs

MUSEUS

Era tempsada museística d'estiu en Ecomusèu de Joanchiquet de Vilamòs e en Musèu de Vielha finalizèc damb un balanç semblant ath d'est'an passat, arturant d'aguesta manera era progression contunhada des darrèrs ans; e ei qu'aguest estiu, es condicionants climatologics e ua establizacion deth nombre de visitants incidiren en consum culturau. Era bona notícia a estat er increment de visites a Sant Joan d'Artes, a on s'exposèc era interessanta exposicion d'*Es uelhs d'Aran*.

ARCHIU ISTORIC GENERAU D'ARAN

Er Archiu Istoric Generau d'Aran trabalhe entara conservacion der auviatge documentau aranés. En 1998 Er Archiu Istoric Generau d'Aran siguec inaugurat en 7 de noveme 1998, er archiu sauvaue 151 m/l m/l = mètres liniaus de documentacion, actuaument consèrve 365,12 m/l (mès de 45.781 unitats documentaus).

En 2002, s'a depausat documentacion deth Conselh Generau d'Aran (1992-2002); des Servicis Forestaus de Lhèida sus era Val d'Aran (1892-1998); deth Registre dera propietat de Vielha (1797-1990); de çò de Sarte d'Unha (1680-1946) e dera colleccion Claudio Aventín Bòia. Tanben s'a cromptat en subasta un manuscrit de 1691 sus un

procès civiu celebrat en Vielha entre Pèrre e Joan Vergés contra Joan Vidal, abitants de Casarilh.

Ena tardor se demore era arribada dera documentacion istorica deth Jutjat de Prumèra Instància e Instruccion de Vielha.

Er archiu trabalhe enes esturments de descripcion des diuèrsi hons documentaus. A mèis des inventaris dera documentacion depausada s'a realizat eth catalòg dera documentacion de çò de Joanchiquet de Vilamòs (1509-1981). Actuaument, se trabalhe en catalòg dera documentacion deth Conselh Generau (1316-1936).

¹ Er Archiu Istoric Generau d'Aran siguec inaugurat en 7 de noveme 1998

² m/l = mètres liniaus

ESCÒLA DE TECNICS ESPORTIUS

Eth passat dia 15 de juliòl, eth president dera Generalitat de Catalonha inaugurèc era Escòla de Tecnicos Esportius dera Val d'Aran. En aguesta escòla se i pòden impartir corsi de formacion entà tecnicos de grad mejan e tecnicos de grad superior enes modalitats d'esquí de fons,

Generau d'Aran, ei era soleta d'aguestes caracteristiques en Catalonha. Es titolacions que se i poderàn obtier en tot seguir es ensenhaments que se i impartissen son autrejades peth Departament d'Ensenhament dera Generalitat e se tracte de moduls de grad miei e superior. Era

snowboard e esquí aupin. En un futur tanben se i vòlen impartir ensenhaments des especialitats de montanha. Aguesta escòla, propietat deth Conselh

Escòla, plaçada en pis superior dera Aubèrja Era Garona, compde damb un Conselh Escolar presidit per un conselhèr generau determinat peth Plen, un director e un secretari. Es ensenhaments que se i organizen son de regim especiau, açò vò díder entre d'utes causes qu'eth calendari de cada cors serà especiau. Cada cors cònste de diuèrsi blòcs d'ensenhaments. Un ei eth Blòc comun qu'ei, coma indique eth sòn nòm, comun a toti es ensenhaments. Tanben i son es blòcs especifics de cada especialitat, e cadua compde tamb ua formacion de caractèr practic.

ER ORSALHÈR:

Eth passat dia 18 de seteme ena Sala d'exposicions de Sant Joan d'Arties se projectèc era pellicula der Orsalhèr. Era assisténcia ère importanta, pròp d'un centenar de personas. Era mala sòrt volec qu'era tecnica falhèsse en moment dera projeccion, enquiath punt qu'era major part des personas assistentes abandonèren era sala en non poder-la veir. Tot just abandonada era sala, es problèms tecnicos se solucionèren e es dètz personas que quedauen poderen veir era pellicula en aqueth marc incomparable e en pantalha giganta. Causa de bruishes. En ua pròplèu ocasion se tornarà a projectar aguesta magnifica pellicula costumista. Demoram qu'alavetz es bruishes siguen favorables.

BIBLIOTÈCA GENERAU

Era Bibliotèca Generau de Vielha lèu complirà un an. Des dera sua inauguracion (dètz mesi) l'an emplegada 22.000 personas, s'an liurat 1.241 carnets d'usatgèr e s'an deishat 5.072 documents. Es numeròs son clars, e era Bibliotèca s'assolide coma un des espacis publics de difusion culturau mès emplegats dera Val d'Aran.

DARRÈRES PUBLICACIONS

HÈ UN ARRAMAT D'ANS

Hè un arramat d'ans que passèren es istòries e ahèrs que se conden en aquest libre. Es sòns autors, es alumnes d'aranés deth cors de Nivèu C 1999-2000; es sòns protagonistes, persones que viueren d'auti tempsi e d'auti moments e que se prestèren a condar es sues vivències e rebrembes, a viatges agradius, bèth còp tristi, que plan segur desvelharàn eth nòste interès. Eth 18 de seteme ena glèisa de Sant Joan d'Arties s'amassèren autors e condaires tà presentar eth frut d'aguest trabalh.

DIARI D'UN PELEGRIN PETH CAMIN DE SANTIAGO

Autor: Candido Valmayor
Edite: Conselh Generau d'Aran

Er autor mos conde es viuenes deth sòn viatge a pè entà Santiago de Compostèla coma pelegrin. Amassa damb dus auti companhs dera Val d'Aran recorreren ena primauera de 1999 lèu 800 Km en 21 dies. Cada dia Cándido descriu en un caièr es lòcs per on passen e repòsen, eth cansament de caminar, es boni e mali moments, era gastronomia e restaurants de cada lòc, er art e era natura deth camin, es visites a parents e amics, e era convivència e tolerància entre companhs e pelegrins.

ROMANIC ARANÉS

Dues produccions sus eth romanic aranés son en procès de publicacion e difusion. Era ua ei un libre de tèxte entà alumnes de bachelierat damb exercicis includits. Era sua autora, Elisa Ros, guanhadora dera bèca que convoquèc eth Conselh Generau d'Aran entà produir aguest trabalh, inície eth libre damb ua descripcion generica deth Romanic entà, a continuacion, hèr un passeg descriptiu e valoratiu peth romanic dera Val d'Aran.

Era segona òbra ei un trabalh dera istoriadora Carme Bergès. Se tracte d'un document audiovisual presentat en format CD de molt bona qualitat que hè un recorrut pes òbres mès emblematicas deth romanic aranés en tot destacar-ne es sues caracteristiques mès importantes. Aguesta òbra servirà entà difusir eth romanic enes miei publics, musèus, otèls, oficinas de torisme... Son dues produccions deth Conselh Generau a punt entà èster presentades.

ERA FORMACION DETH FEMENIN

Eth Departament de Lingüística der Aranés deth Conselh Generau d'Aran preman un primèr quadèrn sus era Formacion deth Femenin qu'encetarà ua colleccion divulgativa sus tèmes e aspèctes dera gramatica e era ortografia der aranés. I a darrèr ua intencion clarament didactica e pedagogica, en tot sajar de complementar es Normes Ortografiques e méter ara man des interessats un material de consulta util e practic.

ES VÈRBS CONJUGADI

Morfologia verbau aranésa ei un libre basic entà resòlver es dobtes en conjugason verbau. I trobaratz ua introduccion sus era morfologia verbau aranésa, 98 vèrbs conjugadi e un lexic de mès de 3600 vèrbs damb eth sòn corresponent modèl conjugat. Un trabalh en equip de quate persones vinculades de hè temps damb er ensenhament e era normalizacion der aranés: Verònica Barès, Xavier Lamuela, Jordi Suïls e Frederic Vergés.

